

Nežili a přece žijí...

* Jiří Martínek, ** Tomáš Burda

* martinek@hiu.cas.cz, ** tomas.burda@post.cz

* Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i.,
oddělení biografických studií, Prosecká 809/76, 190 00 Praha 9

** Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
KUHIG – Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii, Albertov 6, 128 43, Praha 2

Nežili a přece žijí... takový název měl již druhý workshop pořádaný oddělením biografických studií Historického ústavu AV ČR. Loňský ročník zaměřený na osobnosti v názvech měst a míst přilákal badatele z řady oborů od historiků přes jazykovědce, geografy, etnologы až po historické geografy. Nejinak tomu bylo i letos, v roce 1170-tého výročí Šemíkova skoku z Vyšehradu. Toto výročí se tak stalo nepojmenovanou inspirací workshopu, který se zaměřil na fiktivní a polofiktivní osobnosti v dějinách, na známé i zapomenuté hrdiny, jejichž faktický životopis, v případě, že vůbec nějaký byl, neodpovídá jejich "druhému – opravdovému – životu".

Workshop se uskutečnil 23. listopadu 2016 na pražském Proseku. Celkem bylo ve čtyřech blocích prezentováno 15 příspěvků českých i slovenských badatelů. První blok, zahájený dr. Augustínem Maťovčíkem z biografického oddělení Slovenské národní knihovny v Martině, které bylo zároveň spolupořadatelem konference, byl zaměřený na teoretické aspekty a především na fiktivní osobnosti v názvech ulic a míst. V tomto bloku zaujal zejména příspěvek Martiny Ptáčnickové (Ústav pro jazyk český AV ČR) o místech spojených s Járou Cimrmanem. Referáty druhého bloku byly svázány tématem cestování: J. Kříž referoval o R. F. Burtonovi; J. Martínek se zaměřil na osobnost Jiřího Dráčovského z Dráchova a M. Švecová se zamyslela, zda existoval „bratislavský Robinson“ Karol Jetting. Tuto sekci doplnil R. Holec se svým velmi zajímavým postřehem k osobnosti slovenského lokaje císařského domu Toniho Slemena, který se stal symbolickou postavou protimaďarského útlaku ze strany císařské Vídně.

Třetí blok, konaný krátce po obědě, se věnoval osobnostem z 15. až 17. stol. a byl velmi poutavý. Dalibora z Kozojed (a jeho fiktivní život) popsal Robert Šimůnek, zatímco Tünde Lengyelová z bratislavského Historického ústavu SAV měnila názory na „Čachtickou paní“ Alžbětu Báthoryovou. Marie Šedivá Koldinská (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy) se věnovala reálné existenci tří set padlých Moravanů v bitvě na Bílé hoře a Tomáš Sterneck se zaměřil na reálné i fiktivní osudy kata Jana Mydláře. I poslední čtvrtý blok mnohooborové publikum zaujal. Nejzajímavější byl příspěvek vojenského historika Ivo Pejčocha, jenž popsal reálné osudy (a odhalil ty fiktivní) ze Švandrlíkových Černých baronů. Mimo jiné se obecnostvo dozvědělo, že major Terazky i poručík Troník skutečně existovali a působili v řadách Československé armády.

Workshop s účastí přibližně 40 badatelů přinesl bohatou diskusi i řadu námětů na další práci. Je tak možné, že podobné setkání, věnované netradiční perspektivě při studiu osobností v dějinách se v dalších letech dočká i svého pokračování.